

Libris

Respect pentru oameni și cărți

Eugène Sue

Marchizul

sau

Arta de a te face plăcut

Eugène Sue

Marchizul

Capitolul 1

Croitorul

În anul 1769, pe strada Saint-Honoré, nu departe de Palatul Regal, se putea vedea o prăvălie modestă de croitorie, având ca semn de recunoaștere o pereche de foarfeci aurite, uriașe, suspendate cu o tijă de fier deasupra ușii.

Maestrul Landry, proprietarul prăvăliei *Foarfecile de Aur*, un om mic, fusiform, palid, apatic, contrasta în mod frapant cu soția sa, doamna Madeleine Landry. Aceasta, cu o vârstă cuprinsă între treizeci și cinci și patruzeci de ani, era activă și robustă; trăsăturile aspre, aspectul masculin, tonul brusc și convingător, arătau suficient că exersa o dominație totală în gospodărie.

Era o zi de decembrie întunecată și ploioasă, tocmai bătuse de ora unsprezece. Maestrul Landry, așezat la bancul de lucru, mânuia alternativ foarfecile și acul, împreună cu Martin Kraft, ucenicul său, un neamț mare, gras și flegmatic de vreo douăzeci de ani, cu obraji rozalii și umflați, cu un păr lung mai mult galben decât blond, cu un aer stupid și lent.

Soția croitorului părea cuprinsă de un acces violent de proastă dispoziție. Landry și ucenicul său păstrau o tăcere plină de respect. În cele din urmă Madeleine, adresându-se soțului său, îi spuse disprețuitor:

— Du-te, tu n-ai sânge în vene... tu ai lăsa să ți se ia până și ultimul client, imbecilule!

Landry își dădu coate și schimbă o privire cu Martin Kraft, păstră tăcerea și manevră acul cu și mai multă îndemânare. Iritată, fără îndoială, de resemnarea victimei, gospodina continuă, adresându-se impetuos soțului său:

— Pentru cine vorbesc, mă rog?

Croitorul și ucenicul rămaseră muți.

Madeleine, exasperată, aplică o palmă puternică soțului ei, spunând:

— Mi se pare că atunci când vorbesc despre un imbecil, mă adresez ție și că ai putea să-mi răspunzi... prost crescutule!

— Pentru Sfânta Genoveva! strigă croitorul ducându-și mâna la obraz și întorcându-se spre ucenicul său. Cum ți se pare asta, Kraft?

Ucenicul nu răspunse decât lovind puternic fierul de călcat, pe cusătura unei haine, dar această lovitură exprima atâta furie, încât coana Landry, cu o mână rapidă, îi aplică flegmaticului neamț aceeași corecție ca și lui Landry, spunându-i:

— Și eu, te voi învăța să blamezi purtarea mea, leneșule ce ești!

— Cum vă pare asta, meștere Landry? spuse și ucenicul, întorcându-se spre maestrul său.

Acesta, pentru a pune capăt iritării soției sale, îi spuse cu mult calm:

— Acum, Madeleine, explică-te liniștit; iată-ne avertizați, noi cei doi Kraft, să acordăm atenție la ce vei spune.

— Ce fericire!... Cât despre ce am de spus, nu va fi prea mult... Leneș... indolent! Iată că încă unul dintre cei mai buni clienți ai tăi, valetul consilierului parlamentar, tocmai acela, se adresează vecinului nostru Mathurin!

— Cum! Ne părăsește? își întrebă croitorul ucenicul cu un aer indignat, ca să deturneze în mod laș furia soției sale asupra nefericitului Kraft.

— Martin, tu ne aduci astfel de clienți? Nu ți-e rușine? Ai mei nu se comportă așa! Pentru Dumnezeu! Ei îmi sunt fideli ca ața acului ... cum litera D este a degetului... cum...

— Ta, ta, ta! spuse doamna Landry întrerupându-l pe croitor, cum trăncănești, maestre Landry! De aceea funcționarul domnului Buston, procurorul din Châtelet, care este clientul tău, v-a părăsit acum o lună ca să se ducă, și el, la acest blestemat Mathurin?

— Ce vrei, femeie! Acest Mathurin face vrăji pentru a-i

atrage la el, spuse Landry trist; căci eu provoc pe orice muncitor al onorabilei corporații a croitorilor că nu coase mai bine și mai rezistent decât mine. Sfântă Genoveva, patroana orașului nostru, spune dacă eu irolesc măcar o miime dintr-un sfert de cot din stofa care mi se dă! La fel și cu pasmanteriile și...

— Pentru Dumnezeu! scutește-mă de enumerarea frumoaselor tale calități, domnule Landry. Vecinul nostru Mathurin este un ticălos, un șmecher, fie, dar cel puțin el se străduiește, se agită, are cunoștințe, nu stă toată ziua ca voi cu brațele încrucișate.

— Scuze, cu picioarele, doamnă, maestrul Landry le ține toată ziua încrucișate, spuse Kraft cu un aer sentențios.

— Ascultați-l puțin pe animalul ăsta! spuse gospodina aruncând o privire semnificativă ucenicului, care lăsă capul în jos și reîncepu să manevreze fierul de călcat.

Doamna Landry reluă subiectul:

— Tu n-ai o clientelă frumoasă! Numai meșteșugari, funcționari de la procurori și de la impozite, nici un domn!

— Pentru cel care face parte dintre domni, Madeleine, spuse croitorul riscând un reproș timid, am unul printre clienții mei, dar tu mă împiedici să lucrez pentru el...

Madeleine se înroși de furie și strigă:

— Îndrăznești să-mi vorbești de marchizul tău, de domnul tău fermecător, de acest excroc care ne datorează de un an trei sute de lire, și de la care nu am putut niciodată să smulgem un gologan?

— Cucoană! și tu vrei clienți cu comportări de gentilomi, de asemenea!

— Eu vreau clienți niște domni care plătesc, și nu niște ticăloși care vin să bată străzile Parisului, cu sabia într-o parte, cu fetrul pe o ureche, care păcălesc imbecili ca tine... bieți comercianți ca noi!

Croitorul ridică mâinile spre cer:

— Se vede, Madeleine, că tu nu-l cunoști pe domnul marchiz mai mult decât pe Marele - Turc ... El, un ticălos! El, un excroc, el! Un biet tânăr atât de blând, de gentil, atât de trist... și apoi atât de frumos, atât de frumos, atât de fru-

mos... că ai sta o oră să-l privești ... ca un Iisus din ceară!

— Atât de frumos, atât de frumos! repetă gospodina imitându-și soțul. Și ce dovedește asta? S-a mai văzut o asemenea prostie? Ne plătește el mai bine pentru că e frumos? Încă o dată, ce ai din asta?

— Am, pentru că atunci când văd un senior atât de gentil, sărac și nefericit... mi se rupe inima, și nu am curajul să-i cer banii mei... Iată ce îmi face asta. În sfârșit, chiar Martin Kraft simte asta ca mine. Tu l-ai trimis la domnul marchiz pentru a-i readuce aminte; ei bine, ce ți-a spus Martin când s-a întors?... Că în loc să-i ceară banii, l-a întrebat dacă nu are nevoie de niște haine noi.

— Asta dovedește că Martin Kraft este un gânsac la fel ca tine!

— Faptul este că domnul era așa de frumos, ca o figură de la Nürnberg din lemn pictat, spuse neamțul cu gravitate, care nu a găsit altă comparație artistică pentru a-și exprima admirația.

— Și celălalt, acum!... spuse doamna Landry ridicând umerii cu dispreț; apoi adăugă: Răbdare... răbdare... astăzi încă, eu, voi merge să arăt acestui domn atât de fermecător că Madeleine Landry nu se lasă plătită cu asemenea monedă...

O birjă se opri în fața prăvăliei croitorului... ploaia torențial.

Gospodina luă un aer mai plăcut, crezând că va vedea un client coborând din această trăsură, dar spre marea ei mirare, vizitiul, după ce a coborât încet și greoi de la locul lui, privi la însemnul prăvăliei și intră la croitor...

— Maestrul Landry? întrebă el cu o voce puternică, scuturându-și pelerina de pe care se scurgea ploaia.

— Mai întâi, nu e nevoie să vă scuturați ca un câine care iese din apă pentru a întreba de maestrul Landry, spuse Madeleine acru. Ce vreți cu el?

— Buna mea doamnă, mă scutur, pentru că m-a pătruns... sunt ud learcă... așa cum puteți vedea, și-mi face bine că aici este mai puțin umed.

— Îndatorată pentru preferință, spuse gospodina.

— Cât despre maestrul Landry, vreau să-i vorbesc din partea unui tânăr gentilom!... Așa cum mă cheamă Jérôme Sicard, n-am văzut niciodată un domn atât de frumos... Hai, bine! spuse vizitiul întrerupându-se, iată pălăria mea de pe care îmi picură apa pe gât; și încep să-și scuture pieptănătura.

Doamna Madeleine era pe punctul să explodeze din nou, când se lăsă în jos geamul de la birjă. Un om în jur de cincizeci de ani, gras, bronzat, pudrat, îmbrăcat în negru, îl strigă pe vizitiu cu o voce puternică. Văzând că era inutil să strige, deschise portiera, sări din birjă și intră în prăvălie.

— Îmi vei spune, caraghiosule, de ce mă oprești aici în loc să mă conduci la Palatul Soubise? strigă el.

— Scuzați-mă, cetățene. Trebuia să fac un comision pentru un domn frumos...

— Și ce mă privește pe mine, stăpânul tău? Sunt grăbit. Hai, du-te la locul tău...

— Un moment, cetățene... i-am promis acestui gentilom să-i fac un comision, trebuie să-l fac...

— Aha! refuzi să mergi!... Ai grijă, că dacă nu te pui în mișcare de îndată, vei auzi de domnul locotenent de poliție... te previn.

— Vă doresc noroc, voi petrece o noapte la *Fort-l'Évêque*, dacă doriți, dumneavoastră sunteți stăpânul, dar eu aș fi ținut promisiunea pe care am făcut-o acestui tânăr gentilom.

După alte discuții și după alte noi amenințări, văzând că nu va câștiga nimic din cauza încăpățânării vizitiului, omul cel gras îmbrăcat în negru, care era intendentul doamnei mareșal, prințesa de Rohan-Soubise, se așează înjurând.

— Dar, strigă Madeleine cu un ton arțăgos, trăgându-l pe Sicard de mânecă, hai, spuneți în sfârșit, ce aveți de spus soțului meu?

Și îl arată pe Landry care privea această scenă cu gura căscată.

— Iată povestea, spuse vizitiul birjei: Treceam, acum o oră, pe strada *Faubourg-Saint-Honoré*, ploua tare. Văd sub poarta hotelului *Pompadour*... un tânăr care se adăpostise

acolo, dar acest tânăr era așa de gentil... că puteai să crezi că este „un înger“... Cu toate că e iarnă, avea o haină sărăcăcioasă din flanelă cafenie cu pasmanterie neagră!!!

— O haină din flanelă cafenie cu pasmanterie neagră? Este haina noastră! strigă doamna Landry; Adică acesta este „domnul încântător“; este acest blestemat marchiz, e singura lui haină pe care noi i-am făcut-o pe datorie... nu e greu de recunoscut...

— Ei bine, dacă ar fi cineva care ar merita să poarte haine brodate, în mod sigur este el, căci, așa cum eu mă numesc Jérôme Sicard, n-am văzut niciodată pe cineva care să semene mai mult cu „un înger“...

— Să vedem ce este cu îngerul dumneavoastră... V-a dat să ne aduceți niște bani pe care i-ați adus? Ne plătește în sfârșit cele trei sute de livre pe care ni le datorează de un an?

— Bani!... bietul micuț Iisus al bunului Dumnezeu... sigur că nu, nu i-a trimis! Cine ar avea inima să-i ceară? Chiar eu l-am condus gratis la Palais-Marchand...

— Ei vezi, soție? spuse croitorul cu un aer triumfător.

— Taci, imbecilule... L-a păcălit pe acest vizitiu așa cum te-a păcălit și pe tine... Altă dovadă că este un cavaler de duzină.

— Păcălit?... strigă demnul Sicard lovind furios cu piciorul. Păcălit? Aflați, cumătră, că acest domn gentil nu păcălește pe nimeni. L-am condus pe gratis pentru că mi-a făcut plăcere... Văzându-l oprit din cauza ploii, am adus trăsura mea lângă hotel și i-am spus:

— Urcați, domnul meu. "Mulțumesc, băiatule", îmi răspunse încet cu o voce plăcută ca o muzică.

— Dar veți fi udat până la os. "E posibil; spune-mi numai, prietene, cât e ceasul".

— E unsprezece, domnul meu. "Ora unsprezece și am treabă la Palatul Marchand la ora unsprezece și jumătate", exclamă el împotriva voinței sale, privind trist ploaia și pâraurile care se transformau în râuri.

— Dar urcați-vă, domnul meu, pentru că reiau, în douăzeci de minute vă duc până acolo, la Palatul

Marchand, în timp ce pe jos și pe vremea asta, nu veți ajunge niciodată înainte de prânz. "Mulțumesc, băiete", îmi spuse el, jumătate suspinând, jumătate zâmbind, "nu am bani... așa că nu-ți pierde timpul aici".

— Nu am bani! mă trezesc strigând în timp ce deschid portiera, și împingându-l aproape cu forța pe acest drăguț domn în trăsura mea, căci era subțire ca o trestie. Asta nu se va întâmpla, niciodată! Jérôme Sicard să lase un gentilom ca dumneavoastră să piardă o întâlnire din cauza unei piese de douăzeci și patru de bani! Luați numărul meu... mă veți găsi mai târziu, domnule!

Și fără să-i las timp să-mi răspundă, sar pe locul meu, și în douăzeci și opt de minute îl depun la Palatul Marchand.

— Hai, este limpede că îi va vrăji pe toți... până la birjar, replică doamna Landry; dar răbdare... răbdare...

— Termină curând? țipă intendentul prințesei de Soubise.

— Într-o clipă, cetățene. Ajunși la Palatul Marchand, gentilomul meu îmi spune: „Băiete, dă-mi numărul tău; tot ce doresc, este să pot odată recunoaște modul tău frumos de a proceda și să-ți plătesc această cursă așa cum meriți, pentru că fără ajutorul tău n-aș fi ajuns la o audiență foarte importantă pentru procesul meu, dar pentru că tu ești atât de săritor, fă-mi încă un serviciu; ieșisem ca să merg la croitorul meu, să-i spun să nu uite să-mi aducă haina pe care mi-a promis-o pentru seara aceasta. Acest croitor locuiește pe strada Saint-Honoré, la *Foarfecile de Aur*; dacă asta nu te abate prea mult din drumul tău, treci pe la această prăvălie, și spune croitorului că domnul marchiz de Let... Less...Létorière, asta e, de Létorière, așteaptă în seara aceasta haina pentru care i-a luat măsura acum cincisprezece zile...”

— Dacă ar fi în drumul meu sau nu, îi răspund, voi merge neapărat. Pe deasupra, dumneavoastră m-ați luat la momentul potrivit, cetățene, și vizitiul se întoarce spre intendent, am trecut prin strada Saint-Honoré, ceea ce nu va deranjat prea mult, și am făcut comisionul pe lângă acest

demn cavalier al acului, adăugă birjarul adresându-se lui Landry.

— Acum, croitorule, nu uita de haina acestui gentilom; dacă ați vrea să-mi spuneți la ce oră va fi gata, aș veni să vă iau ca să vă duc la el... gratis... tot gratis! Căci sunt sigur că dacă sunt amabil cu cineva care seamănă atât de mult cu „un înger“, asta trebuie să-mi aducă noroc... Acum, cetățene, pardon, scuze.

Și el se întoarse spre intendentul prințesei Rohan-Soubise:

— Când veți dori, vom pleca.

Intendentul, atent la această scenă unică, era interesat împotriva voinței sale; el nu se grăbi să se întoarcă la birjă, mai ales atunci când o auzi pe doamna Landry țipând și aruncând soțului ei priviri pline de mirare și de iritare:

— Ați îndrăznit deci, în ciuda împotrîvirii mele, să-i promiteți încă un costum acestui rău platnic? Dar nu l-ați început, sper?

— Dar... buna mea...

— Nu există nici un dar, răspunde!

— Am făcut mai mult decât să-l începem, draga mea, l-am terminat, spuse croitorul coborând trist privirea.

— Ai făcut un alt costum? Cu ce? Și când? Îmi răspunzi?... De opt zile nu v-am văzut, pe tine și pe acest demn ucenic al tău, muncind la altceva decât la aceste pelerine și la această haină de pluș.

Vrând să vină în ajutorul patronului său, Martin Kraft îndrăzni să spună:

— Eu, doamnă Landry, eu am cumpărat, din economiile mele, cinci coți de postav de Segovia, de culoare rezistentă, ca să avem din ce face o îmbrăcăminte completă, cu trei coți de tafta șanjantă pentru garnitura vestei și a hainei... Noi am muncit, maestrul Landry și cu mine, în timpul nopții... ca aceasta să nu afecteze munca noastră din timpul zilei.

— Astfel, în timp ce eu dormeam liniștită, cinstită, tu te sculai ca un criminal viclean, ca să faci această capodoperă! strigă gospodina.

— Cucoană!... ce vrei?... Acest biet domn ne îngrijora și pe mine și pe Martin Kraft! Pentru Sfânta Genoveva! ne era milă să-l vedem în plină iarnă îmbrăcat cu minunata sa haină cafenie din tricou. Nu am putut rezista plăcerii să-l îmbrăcăm ca pe un gentilom ce este... Fii liniștită, mai devreme sau mai târziu ne va plăti... Aș băga mâna în foc că este la fel de cinstit pe cât este de fermecător!

Jérôme Sicard, un om mare și gras în jur de treizeci de ani, ascultase povestea croitorului cu o satisfacție crescândă. Atunci când maestrul Landry și-a terminat-o, vizitiul i-a întins mâna lui mare, și i-a spus:

— Dă-mi mâna... cinstite croitor; trimite-ți imediat soția să aducă o sticlă din cel mai bun vin pe care-l aveți, să-l bem împreună! Și dumneavoastră, ucenic curajos, veți bea o parte din această sticlă, căci onorați foarfecile și instituția mai bine decât oricare din respectabila voastră tagmă.

— Dacă nu veți bea decât vinul pe care vi-l voi servi eu, nu veți risca să vă pierdeți puțină rațiune care v-a mai rămas, spuse doamna Landry cu amărăciune; meritați din plin să beți cu prostul meu soț, pentru că și voi vă lăsați vrăjiți de prima lichea întâlnită! Dar pentru că executați atât de bine comisioanele date de acest marchiz fermecător, puteți să mergeți să-i spuneți că haina nu va ieși de aici înainte de a ne fi plătit cele trei sute de livre pe care ni le datorează deja... Puteți să-l preveniți, pentru a încheia, că eu voi merge personal să-i aduc aminte... Dacă acest frumos marchiz nu este acasă, îl voi aștepta... dacă nu-mi dă măcar un acoutiment minim, chiar astăzi mă voi duce la un comisar și voi arăta că, eu, o femeie mai inimoasă decât voi toți, pui înmuiat ce sunteți...

— De înmuiat... sunt înmuiat... o mărturisesc, total de părerea dumneavoastră, spuse Jérôme Sicard; dar despre pui... cumătră, dacă aș avea un bici sau măcar metrul etalon pe care demnul meu prieten îl are pe masa de lucru și dacă ați fi fost soția mea, v-aș fi demonstrat fără menajamente că nu sunt un pui, ci un cocoș viteaz, foarte capabil să vă dau o corecție pentru a vă învăța să refuzați să oferiți un pahar de vin prietenilor... Am spus-o fără supărare, dar pentru ca

bunul Dumnezeu să audă și să vă dea fericita idee ca să vă folosiți de metrul etalon împotriva soției, bravule croitor! spuse Sicard; apoi adresându-se intendentului:

— Cetățene, sunt la ordinele voastre.

— Din fericire! spuse acesta, fără a fi deloc foarte supărat de întârziere, căci această scenă îl amuzase.

După ce a plecat vizitiul, madam Landry își luă mantia și o umbrelă mare, ordonă soțului său să-i aducă haina destinată domnului de Létorière, încuie această haină, și ieși cuprinsă de furie ca să meargă acasă la domnul fermecător, pe care ea îl numea cu ironie marchiz.

Capitolul 2.

Fostul conferențiar de la Plessis

Domiciliul marchizului nu era departe de prăvălia creditorului său. Domnul de Létorière locuia într-o cameră și un cabinet, la al cincilea etaj al unei case de pe strada Saint-Florentin. El împărțea acest azil sărăcăcios cu doctorul Jean-François Dominique, fostul conferențiar al colegiului din Plessis.

Printr-o ciudățenie a destinului, tânărul marchiz, destinat să farmece oameni de diferite condiții, își exersase atracția sa de neînțeles, mai întâi asupra acestui bătrân maestru de studii, care îl primise cu cea mai tandră afecțiune.

În ciuda a mii de mici aventuri ale acestui copil răutăcios, înțeleptul Dominique recunoscuse în elevul său atât de mult spirit, atâta bunătate, atâta noblețe sufletească, că se atașă în mod deosebit de el. Poate și aptitudinile rare pe care marchizul, unul dintre cei mai distinși umaniști ai colegiului de la Plessis, le arăta pentru studiul limbilor antice, determinaseră devotamentul extraordinar al

bătrânului profesor pentru elevul său.

Abatele de Vighan, unchiul domnului de Létorièr, plătitise timp de șase ani întreținerea nepotului său, sărman orfan, la colegiul de la Plessis. În timpul unei călătorii a abatelui, solda pentru un trimestru fusese oprită. Marchizul, interpretând, într-un mod supărător pentru delicatețea sa, cuvintele îndrumătorului de an despre această întârziere a plății, s-a decis să părăsească colegiul.

Dominique, aflând de proiectul elevului său, a făcut tot ce era posibil ca să-l împiedice, dar marchizul avea nouăsprezece ani și o voință de fier. Bietul profesor neputând să-l împiedice să facă această prostie, a vrut măcar să-l însoțească în fuga sa, atât de mult se temea să-l lase pe tânărul marchiz singur în mijlocul pericolelor dintr-un mare oraș.

Doctorul a făcut el însuși toate pregătirile de evadare; într-o noapte întunecată, profesorul și elevul au escaladat zidurile colegiului, nu fără pericol pentru bătrânul profesor, nepregătit pentru un asemenea exercițiu.

Îndrumătorul de an, satisfăcut poate de a fi scăpat de un elev rebel și turbulent, nu a făcut niciun demers pentru a-l căuta pe fugar.

Létorièr avea cincisprezece ludovici; Dominique avea o mică rentă de cincizeci de pistoli: acestea au fost primele fonduri ale gospodăriei lor.

Tatăl marchizului lăsase drept moștenire fiului său două sau trei procese neterminate. Cel mai important, care dura de peste cincizeci de ani, fusese început împotriva ducilor de Brunswick-Oëls și a prinților de Brandebourg-Bareuth, pe tema moștenirilor de la strămătușa domnului de Létorièr, domnișoara de Olbreuse, care, atunci când a fost revocat edictul de la Nantes, emigrase și se căsătorise cu unul dintre urmașii familiei care conducea ducatul Brunswick.

Gentilom din Xaintonge, fără sprijin, fără credit, Létorièr era disperat că nu va putea continua procesele de care ar fi putut să depindă o avere nesperată pentru el: a fost de douăzeci de ori pe punctul de a se angaja și a se face sol-

dat, și numai îndemnurile bunului său Dominique îl împiedicaseră până acum să ia această cale.

Fostul profesor de la Plessis parcursese atent dosarele cu aceste afaceri litigioase. De dragul elevului său, se transformase aproape într-un procuror. Dreptatea pentru marchiz îi părea evidentă; nu era nevoie, spunea el, decât de răbdare, și într-o zi sau în alta, procesele vor fi câștigate fără îndoială.

Din ce în ce mai încântat de marchiz, el îl compara cu Alcibiade, atât de mult îi aprecia farmecul și puterea de seducție. Jean-François Dominique se păstra modest pentru rolul auster al lui Socrate și nu înceta să prezică elevului său o avere strălucitoare.

— Dar, bietul meu Dominique, îi spunea tânărul, eu nu am decât capă și sabie, nu am protector, fără dumneavoastră aș fi fost singur pe lume.

— Dar ești fermecător, copilul meu, ești iubit din prima clipă, dar ești prețuit de îndată ce ești cunoscut, datorită firii tale bune și generoase, dar ești spiritual, dar știi latina și greaca la fel de bine ca și mine, dar înțelegi germana ca și franceza, grație îngrijirii atente a tatălui tău care te-a crescut cu un valet german, dar ești un gentilom foarte bun, cu toate că nu ai ascendenți până la Euryales, fiul lui Ajax, ca Alcibiade, pe care eu îl numesc eroul meu pentru că semenii extrem de mult cu el. Deci ai răbdare, cariera ta va fi poate mai strălucitoare decât cea a eroului meu.... Da, așa va fi!... La fel de adevărat că Socrate a salvat viața elevului său la Potidée! Dar eu îți cunosc inima și sunt sigur că niciodată în viitor, nu vei uita de bătrânul Jean-François Dominique la fel cum nici Alcibiade nu l-a uitat pe bătrânul filozof!

Așa bizare, așa nebunești cum păreau predicțiile sale în ochii tânărului marchiz, ele au fost, destul de mult timp, suficiente ca să-i readucă curajul, să-i dea speranța că va câștiga unul dintre procesele sale și mai ales să-l împiedice să se angajeze ca soldat simplu, așa cum își manifestase adesea intenția, spre marea disperare a lui Dominique.

Madeleine Landry sosi curând pe strada Saint-

Florentin. După ce a urcat cele cinci etaje care duceau la locuința marchizului, soția croitorului se opri un moment pe palier ca să-și tragă sufletul și ca să poată da frâu liber furiei sale.

Când se refăcu după drumul ei precipitat, bătu la ușă. Se auzi un pas greu și târșit... ușa se deschise.

Spre marea uimire a lui Madeleine, un om deosebit de urât se arătă privirii ei.

Acesta era fostul profesor de la Plessis. Jean-François Dominique avea pe atunci vreo cincizeci de ani, era mare și osos. Fața sa slabă, palidă, disproporționat de lungă, purta urma ravagiilor vărsatului de vânt, părul rar și cenușiu era legat la spate cu o panglică subțire. O cuvertură veche de lână, drapată majestuos, îi servea drept halat. Fizionomia sa exprima pedanterie și o remarcabilă mulțumire de sine.

Camera pe care o ocupa era săracă, dar era foarte curată. În partea din spate a alcovului se vedea un pat mic cu o singură saltea, o comodă, o masă și patru scaune din lemn de nuc lăcuite cu grijă erau toată mobila. Ușa întredeschisă a unui mic cabinet întunecat lăsa să se zărească în obscuritate un pat din curele aranjat cu grijă. Cu toate că iarna era deosebit de grea, nu era nici o urmă de foc în șemineul camerei glaciale. În sfârșit, la piciorul cușetei din lemn pictat se vedeau două mici portrete pastel cu rame destul de bogate din lemn aurit; unul reprezenta un bărbat matur, împodobit cu o perucă stil Ludovic al XIV-lea și purtând crucea Sfântului Ludovic atașată cu o agrafă de armura sa. Celălalt portret era al unei femei de o rară frumusețe, îmbrăcată ca Diana, zeița vânătorii.

În această cameră domnea o aparență de sărăcie mândră care ar fi înmuiat orice altă femeie, dar nu pe Madeleine Landry.

— Nu locuiește aici un domn Létorière? spuse ea brusc bătrânului înalt care își purta cuvertura de lână ca pe o togă romană.

Aceste cuvinte „Un domn Létorière“ părură că îl șochează în mod neplăcut pe fostul profesor de la colegiul Plessis. El răspunse cu un fel de demnitate caustică: